

تشکیل پرونده‌های شخصیتی

از جمله تحولات اخیر در زمینه قوانین کیفری فرانسه تشکیل پرونده‌های شخصیتی مجرمین است که در سال ۱۹۵۹ وارد قانون آئین دادرسی کیفری فرانسه گردیده است. مقدماتاً یادآور میشود که این موضوع قبلاً در دادرسی اطفال بزهکار وجود داشت که قاضی اطفال علاوه بر پرونده تحقیقاتی میبایست اقدام بتشکیل پرونده مربوط به شناسائی شخصیت طفل بنماید.

یعنی بکمک پزشک روانشناس میزان استعداد فطری طفل و خصوصیات اخلاقی و روانی طفل را تعیین کرده و راجع بسوابق فامیلی و محیط تربیتی کودک نیز تحقیقات کافی بعمل می‌آورد و بدین طریق از مجموع محتویات پرونده شخصیتی طفل نوع تنبیه و رژیم مراقبت و تربیتی که در اصلاح کودک مؤثر است پیش بینی میگردد.

لیکن در مورد سایر مجرمین مراجع قضائی اجباری بتحقیق روانی یا سوابق فامیلی و وضع اجتماعی متهم با مجرم نداشتند. در محکومین بزندانهای طویل‌المدت که کمتر از سه سال نباشد در موقع اعزام بمرکز آزمایشی زندان « Fresnes » برای تعیین رژیم و طبقه بندی آنها اقدام بتشکیل پرونده‌های شخصیتی محکومین میکردند.

بدیهی است در مورد متهمین بجنایات که میبایست محاکمه آنها در دادگاه جنائی بعمل آید از وضع روحی متهم و اینکه آیا مشاعر او سالم میباشد یا نه مستنطق باید تحقیقات کافی بوسیله پزشکان روانشناس بعمل آورد ولیکن درحقیقت اینموضوع نیز خود داخل در مرحله تحقیقات میباشد که ضمن پرونده بازجوئی و تحقیقات منعکس و در میزان مسئولیت یا عدم مسئولیت متهم مؤثر میباشد.

همچنین در بعضی موارد از قبیل مجرمینی که مرتکب جرائم مکرر (از نوع خاص) می‌گردند و باید حکم تبعید درباره آنها صادر شود بعضی محاکم از قبیل محکمه سن درپاریس در سال ۱۹۵۶ اظهار نظر نمود که :

برای تعیین اینکه آیا حکم تبعید که مجازات تبعی میباشد درباره متهم صادر گردد یا نه کارشناس روانشناس باید نسبت بشخصیت متهم اظهار نظر نماید و این حکم در دیوانکشور فرانسه هم ابرام شد.

لیکن با تمام این احوال نص صریحی در قوانین کیفر در مورد مجرمین بزرگسال وجود نداشت.

۱ - توصیه‌های مربوط بتشکیل پرونده‌های شخصیتی مجرمین از طرف کنگره‌های

بین‌المللی :

ابتدا در سال ۱۹۵۲ در کنگره‌ای که از طرف سازمان ملل متحد در بروکسل

تشکیل پرونده‌های شخصیتی

تشکیل شد موضوع شناسائی شخصیت بزهکاران مورد بحث و مطالعه کنفرانس قرار گرفت پس از آن در سال ۱۹۵۳ در اولین کنگره جرم شناسی که در پاریس تشکیل گردید درباره امتحان روانی و وضع اجتماعی مجرمین گفتگو بعمل آمد.

بالاخره در سایر مجامع بین‌المللی و جزائی از قبیل کنگره بین‌المللی دفاع اجتماعی «Amers» که در سال ۱۹۵۴ تشکیل گردید دنباله این بحث گرفته شد.

تا اینکه این امر در سال ۱۹۵۸ وارد قانون آئین دادرسی کیفری فرانسه گردید و مخصوصاً در ماده ۱۶۸ آئین‌نامه اجرائی مربوط باین قانون صریحاً قید شده بهمان اندازه‌ایکه برای انتساب جرم بمتهم تحقیقات لازم است با همان اندازه نیز برای شناسائی شخصیت متهم باید تحقیقات بشود.

۲ - مواردیکه باید اقدام بازمایش شخصیت مجرمین نمود .

بموجب شق ۵ از ماده ۸۱ قانون آئین دادرسی کیفری فرانسه بازپرس باید در مرحله تحقیقات اقدام بازمایش شخصیت متهم بنماید و این آزمایش در مورد جنایات اجباری و در مورد جنحه اختیاری است.

معدلک در همین ماده اشاره شده در مورد جنحه هم موقعی که وکیل متهم یا شخص وی تقاضا نماید در اطراف شخصیت او تحقیق شود بازپرس مکلف است اقدام بازمایش و تشکیل پرونده شخصیتی متهم بنماید و در صورت رد تقاضای مزبور قرار رد تقاضا باید موجه باشد این قرار از طرف متهم یا وکیل او قابل پژوهش است.

۳ - اشخاصیکه صالح برای آزمایش شخصیت اجتماعی متهم میباشند

بموجب شق ۳ ماده مزبور این اشخاص میتوانند اقدام بازمایش شخصیت اجتماعی متهم بنمایند.

- ۱ - بازپرس - پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
  - ۲ - صاحب‌منصبان قضائی.
  - ۳ - اشخاصیکه از طرف وزارت دادگستری برای اینکار انتخاب میگردند.
- بموجب ماده ۲۱ - د - آئین‌نامه اجرائی این قانون اشخاص ذیل میتوانند از طرف وزارت دادگستری جهت آزمایش شخصیت متهمین انتخاب شوند.
- ۱ - کلیه کارشناسان و اعضاء کمیته کمک بزندانیان آزاد شده.
  - ۲ - آموزگاران تربیتی مرد و زن که در اداره امور زندانیان انجام وظیفه مینمایند.
- در ماده ۲۲ - همین آئین‌نامه این اشخاص نیز اضافه شده‌اند :
- ۱ - اعضاء اداره امور خدمات اجتماعی و متخصصین امور مزبور که نزد دادگاه اطفال انجام وظیفه مینمایند.
  - ۲ - اشخاصیکه لااقل پنج سال بشغل آموزگار تربیتی در بنگاه تربیتی مراقبتی اشتغال داشته و متخصص شناخته شده‌اند.

تشکیل پرونده‌های شخصی

بموجب شق ۵ ماده ۱۷۲ بخشنامه اجرائی اشخاص مزبور ضمن اقدام بتشکیل پرونده شخصی متهم مکلفند که حقوق مربوط بدفاع را که برای متهم و وکیل او موجود است محترم شمرده و کلیه اظهارات آنها را منعکس سازند بطوریکه بعداً درمراج دادرسی قابل استناد باشند.

وظائف افراد نامبرده در بالا این است که در اطراف شخصیت اجتماعی متهم تحقیقات کامل نموده پرونده که بوسیله آنها تشکیل میشود « Enquêtes social » نامیده میشود. ولیکن علاوه بر پرونده مزبور پرونده دیگری برای متهم تشکیل میگردد که مربوط بشخصیت روانی و پزشکی متهم میباشد مجموع دو پرونده مزبور بنام پرونده شخصی نامیده میشود.

۴ - آزمایش شخصیت روانی و پزشکی متهم .

شخصیت روانی و پزشکی متهم بوسیله دونوع آزمایش معلوم میشود. آزمایش طبی و آزمایش طبی روانی.

بموجب شق ۶ ماده ۸۱ قانون آئین دادرسی کیفری جدید فرانسه آزمایش طبی و روانی متهم بدین ترتیب بعمل می آید که مستنطق آزمایش طبی و روانی متهم را پزشک روانشناس احاله مینماید

بموجب ماده ۲۳ - د - آئین نامه اجرائی قانون مزبور پزشک روانشناس از میان کارشناسان رسمی که اسامی آنها در فهرست اسامی کارشناسان قید شده انتخاب میگردند.

در ماده ۲۶ آئین نامه مزبور اشاره شده در سایر موارد که آزمایش خاص روانی از متهم لازم باشد بازپرس باید اینموضوع را بیکتفر روانشناس احاله نماید روانشناس انتخابی باتفاق پزشک نسبت بشخصیت روانی و پزشکی متهم اظهار نظر خواهد نمود.

وظائف کارشناس روانی

بموجب شق ۲ ماده ۱۸۳ آئین نامه اجرائی قانون آئین دادرسی کیفری کارشناس روانی باید بوسیله آزمایش تستی یاسایر وسائل روانشناسی جدید تعیین نماید که علت روانی متهم در ارتکاب جرم چه بوده است.

همچنین محرك روانی اوتاچه درجه بوده و طرز معالجه روانی او میباشد و میزان استعداد طبیعی و درجه هوش و میزان مراقبت متهم را تعیین نماید (بالاخره کارشناس روانشناس عوامل لازم جهت شناسائی شخصیت متهم را برای دادرسی قضیه روشن نماید. علاوه بر این کارشناس روانی باید از روی پرونده اجتماعی که بوسیله اشخاص مزبور در فوق تشکیل میگردد شخصیت متهم را برای دادرسان روشن نماید.

در صورتیکه کارشناس روانی در جریان آزمایشی که از متهم بعمل میآورد باختلالات روانی متهم واقف شد باید جلب نظر پزشک امراض دماغی و روحی را بنماید و بایترتیب کارشناسی را تکمیل کند.

۵ - تشکیل پرونده شخصیت بر حسب تقاضای متهم

همانطور که قبلاً تذکر داده شد تنها در مورد جنایات بازپرس مکلف بتشکیل پرونده شخصیتی متهم می‌باشد و در امور جنحه این موضوع اختیاری است.

لیکن بموجب قسمت اخیر ماده ۸۱ قانون آئین دادرسی کیفری در امور جنحه نیز در موردیکه متهم یا وکیل او تقاضای آزمایش شخصیتی بنماید دادرس قضیه مکلف بانجام این تقاضا است و در صورتیکه این درخواست رد شود قرار رد مزبور بلافاصله قابل پژوهش می‌باشد.

نکته قابل توجه اینکه در موردیکه متهم یا وکیل او تقاضا نمایند که از لحاظ آزمایش دماغی و یا اختلال حواس موضوع پیزشک مراجعه شود بازپرس قضیه الزامی بقبول این تقاضا ندارد و همچنین مکلف بصدور قرار مقتضی نمی‌باشد. لیکن در مورد تقاضای آزمایش شخصیت متهم بازپرس مکلف بانجام این تقاضا است و رد تقاضای مزبور باید ضمن قرار موجه و مدلل بعمل آید.

۶ - نتیجه پرونده شخصیتی متهم

بر حسب ماده ۱۶ - د - آئین نامه اجرائی قانون آئین دادرسی کیفری مصوب ۲۳ دسامبر ۱۹۵۸ مجموع تحقیقات مربوط بوضع مادی و فامیلی و اجتماعی متهم که در شق ماده ۸۱ قانون آئین دادرسی کیفری پیش بینی شده است. همچنین مجموع آزمایشهای پزشکی و روانی متهم که در شق ۶ ماده مزبور پیش بینی شده تشکیل پرونده شخصیتی متهم را می‌دهند.

غرض از تشکیل پرونده مزبور این است که مراجع قضائی بعوامل مربوط بنوع زندگی گذشته و آینده متهم آگاه گردند.

مراجع مزبور نمیتوانند از روی پرونده شخصیتی متهم بانتساب یا عدم انتساب بزه بمتهم اظهار نظر نمایند و همچنین تحقیقات مربوط بشخصیت متهم دلیل مجرمیت محسوب نمیگردد.

نتیجه تشکیل پرونده شخصیتی متهم در مورد ذیل معلوم میشود:

اولاً - در مورد مجرمینی که کمتر از ۲۵ سال دارند .

در مورد این گونه مجرمین همانطور که در مورد جرائم اطفال کمتر از ۱۸ سال رژیم خاصی وجود دارد بموجب پروژه که اکنون در دست تهیه است مجازاتهای دیگری پیش بینی شده که میزان مجازات از روی محتویات پرونده شخصیتی معلوم میشود.

ثانیاً - در مورد اشخاصیکه بدفعات مکرر مرتکب جرم گردند .

در مورد این اشخاص نیز محکمه از روی پرونده شخصیتی میتواند استنتاج نماید که آیا اینگونه مجرمین قابل اصلاح هستند یا نه در صورتیکه غیر قابل اصلاح تشخیص شدند دادگاه ضمن حکم محکومیت آنها را بمجازات تبعی تبعید محکوم خواهد نمود.

ثالثاً - در مورد اشخاصیکه مرتکب جرائم از نوع خاص میگردند .

تشکیل پرونده‌های شخصیتی

درمورد اشخاصیکه مرتکب ضرب و جرح عمدی یا جرائم مربوط باعمال منافی عفت یا حریق عمدی میشوند محکمه میتواند طبق محتویات پرونده شخصیتی میزان و نوع مجازاتی را که برای اصلاح مجرم ضروری میدانند تعیین کرده برطبق آن حکم صادر نمایند.

رابعاً . در مواردیکه میتوان حکم تعلیق مجازات باسیستم آزمایشی صادر نمود :

همانطور که درمورد اطفال بزهکار از روی پرونده شخصیتی رژیم تربیتی برای او معین میشود همینطور برای بزهکاران بزرگسالان نیز بموجب محتویات پرونده شخصیتی میتوان در موردیکه حکم تعلیق مجازات با سیستم آزمایشی صادر میشود رژیم کمک و مراقبت تعیین نمود.

۷ - نتیجه کلی

از مجموع مقرراتیکه در این دو سال اخیر در قوانین دادرسی کیفری و آئین - نامه ها و بخشنامه های مربوطه در فرانسه پیدا شده اکنون عملاً دادرسیها و محاکم در این کشور پرونده شخصیتی متهم اهمیت فوق العاده داده اند.

و نه تنها در محاکم اطفال قاضی اطفال طبق محتویات پرونده شخصیتی کودک رژیم تربیت یا مراقبت درباره او برقرار مینماید بلکه درمورد بزرگسالان نیز در مواردیکه دادگاه متوسل بکیفیات مخففه درموقع صدور حکم مجازات میگردد.

و با توجه بمحتویات پرونده شخصیتی مجرم رعایت کیفیات مزبور را مینماید. همچنین درموقع اجراء حکم مجازات هم طبقه بندی محکوم در زندان و اینکه چه نوع رژیمی باید درباره او برقرار شود طبق محتویات پرونده شخصیتی تمام این جهات تعیین میگردد.

خلاصه اینکه رژیم جدید کیفری بموجب فرمان ۲۳ دسامبر ۱۹۵۸ منتهی بتصویب قانون آئین دادرسی کیفری جدید و سایر نظامنامه ها گردید آنچه اکنون بیشتر مورد توجه قرار گرفته موضوع و متد « Subjectif » است که برمتد « Objectif » تفوق یافته و نه تنها در میان علمای حقوق جزا و مجامع مختلفه کیفری اکنون طرفداران زیادی دارد بلکه باشکال مختلف در قوانین و مقررات کیفری نیز نمودار شده و مورد عمل قرار گرفته است.

رژیم اطفال یا تشکیل پرونده های کیفری با اصلاح رژیم زندانها نمونه از تحولات اخیر میباشد و سیستم کهنه سابق بتدریج منسوخ و متروک گردیده و کشور های بزرگ باین نتیجه رسیده اند که زندانی کردن افراد بیشمار در سال بدون روش علمی و دقیق نه تنها از سرعت افزایش جرائم نمیکاهد بلکه بر تعداد افراد بزهکار نیز اضافه مینماید لذا تا آنجا که توانسته اند با وضع مقررات جدید که محصول تجربه علماء و دانشمندان آنها میباشد دستگاه قضائی خود را در مسیر منافع اجتماعی و ملی خود بکار انداخته اند.

بنابر این اقتباس و تقلید از قسمتی از قوانین متروکه و سازمانهای آنها بدون توجه بقسمت دیگر و عدم رعایت اصول و موازین علمی دروضع مقررات کیفری نه تنها مفید بحال دستگاه قضائی نمیباشد بلکه برعکس موجب اشاعه جرائم و ایجاد اختلال در امور اجتماع میگردد .